

Der var stillet 4 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Axel Ivan Pedersen: Jeg takker den højtærede undervisningsminister, fordi han har imødekommet de ønsker, som jeg fremsatte ved anden behandling af forslag til lov om tilskud til private realskoler, således at der i de tilfælde, hvor der viser sig at være behov for og grund til at oprette 10. klasser, kan gives disse 10. klasser et tilskud i lighed med det, som gives inden for folkeskolen.

Jeg vil om de øvrige ændringsforslag, som den højtærede undervisningsminister har stillet og udvalget har behandlet, sige, at det jo kun drejer sig om ændringer af rent teknisk karakter, og hele udvalget er enigt i at indstille disse ændringsforslag og lovforslaget som helhed til vedtagelse her ved tredje behandling.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslagene nr. 1-4 vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 135 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i lov om folkeskolen.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5146).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Dupont: Udvalget har holdt et møde mellem anden og tredje behandling og indstiller lovforslaget til vedtagelse i den skikkelse, det fik ved anden behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget
vedtoges med 131 stemmer mod 4; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om midlertidig ændring i lov om uddannelse af lærere til folkeskolen.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5173, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B sp. 1203).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 138 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den følgende sag på dagsordenen kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om leje.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1931, fremsættelsen i tidenden sp. 5290).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Axel Ivan Pedersen: Det fremgår af den betænkning, som udvalget vedrørende lovforslaget om almindelig omsætningsafgift har afgivet, at dette udvalg har drøftet huslejespørgsmålet, og at der i udvalget er opnået enighed om visse ændringer i lejeloven, nemlig at der ved genudlejning åbnes adgang for lejeforhøjelse, og at kredsen af de kommuner, hvor lejefastsættelsen er fri, udvides. I konsekvens heraf har den højtærede boligminister fremsat sit forslag om ændringer i lejeloven. Det forekommer mig vanskeligt at få øje på, hvilken betydning denne lov vil få for den økonomiske situation, og det er mig magtpåliggende at slå fast, at denne adgang til lejeforhøjelse er udtryk for ønsker og krav fra de forligspartnere, som hører til oppositionen her i salen.

Jeg har villet fastslå denne kendsgerning og ønsker samtidig over for det ærede medlem hr. Aksel Larsen at gøre opmærksom på, at han i nat gjorde sig skyldig i endnu en urigtig påstand, da han sagde, at de almennyttige boligselskaber havde sagt, at regeringen var villig som en pige i maj, når det gjaldt husleje problemer. Det var ikke disse boligselskabers ledelse, der fremsatte denne udtalelse, men derimod Danmarks Lejerforbunds formand, hr. Hans Andersen, der som bekendt holder lige så meget af lyrik som af saglighed, og det var ikke om regeringens villighed, han udtalte sig på et møde i Århus, men derimod om mig som socialdemokratiets ordfører i boligspørgsmål. Jeg er imidlertid ikke i tvivl om, at det er oppositionens hensigt at få taget indledende skridt til en afspænding i forskellen mellem huslejen i den gamle og den nye boligmasse. Det er blot et spørgsmål, om en sådan fremgangsmåde som den, der her anvendes, må anses for at være den mest hensigtsmæssige, eller om den ikke tværtimod vanskeliggør en virkelig konstruktiv huslejepolitik, et problem, som, således som det også fremgår af den højtærede boligministers fremsættelsestale og ministerens indlæg i debatten i går, er til overvejelse i et internt udvalg, som endnu ikke er færdigt med sine overvejelser.

Selve lovforslaget giver ikke anledning til mange bemærkninger. Det rører ikke ved princippet om lejerbeskyttelsen, og nogen

anledning til strengere adfærd over for lejerne fra husejernes side giver forslaget ingen anledning til, heller ikke i tofamilieshuse, der indtager en særstilling i lejelovgivningen. Vedrørende spørgsmålet om husleje-forhøjelse i tofamilieshuse finder jeg anledning til at sige, at en logisk konsekvens af forhøjelsen af lejen i den lejlighed, der lejes ud, må være en forhøjelse også af lejeansættelsen af ejerens egen lejlighed, hvilket formentlig de respektive ligningsmyndigheder er opmærksom på.

Derudover ønsker jeg at sige, at jeg går ud fra, at den adgang til lejeforhøjelse, som nu gives, og som ikke kan gives, hver gang der er tale om lejerskifte, i øvrigt er underkastet lejelovens almindelige bestemmelser; jeg tænker her bl. a. på bestemmelsen i § 113, stk. 6, om ejendomme, hvis opførelse er påbegyndt før 1890. Bemærkningerne til lovforslaget giver anledning til en sådan antagelse.

Endelig skal jeg udtale et ønske om, at man ved lovens administration ude i kommunerne er opmærksom på, at det i forslaget udtrykkelig er fastslået, at forhøjelsen højst kan udgøre 25 pct. med den graduering, der nu engang er aftalt, og jeg beder om, at huslejenævnene ikke giver til-ladelse til den fulde forhøjelse, medmindre der ved genudlejning er skabt en bedre udnyttelse af lejlighederne. Det vil bl. a. sige, at der tages videst muligt hensyn til familier med børn, en tanke, som Københavns overborgmester, hr. Urban Hansen, har gjort sig til talsmand for, og som jeg også håber oppositionen kan tiltræde, i tiltro til, at deres ønske om denne lovgivnings gennemførelse er dikteret af ønsket om en bedre udnyttelse af den gamle boligmasse, selv om jeg med en vis beklagelse må tage til efterretning, at oppositionen tabte interessen for de store lejligheder, da disse blev inddraget i forligsdrøftelserne.

Under de foreliggende omstændigheder og fordi lovforslaget er et led i det politiske forlig, kan vi fra socialdemokratiets side medvirke til dets gennemførelse, selv om vi gør det uden særlig begejstring. Jeg må i øvrigt mene det rimeligt, at det udvalg, som behandler lovforslaget om den almindelige omsætningsafgift, får også det her foreliggende lovforslag til behandling.

Finn Poulsen: Det må vel siges at være en helt selvfølgelig ting, at spørgsmålet om lejelovgivning kom ind i billedet, da det høje ting skulle tage stilling til de problemer, den økonomiske politik har givet os. Nu er den mere principielle side af sagen ganske naturligt behandlet i går, og derfor skal jeg ikke gøre så forfærdelig mange bemærkninger om det.

Jeg synes, der var lidt for megen tilbageholdenhed i den ærede ordfører for socialdemokratiets bemærkninger; der var så lidt begejstring. Nu er det jo altid svært ligefrem at begejstres over et forlig, men jeg synes dog, det er meget væsentligt, at man virkelig er kommet et skridt videre. Skridtet er måske ikke langt, men jeg noterer med tilfredshed, at den højtærede boligminister udtrykker sig således, at forslaget tilsigter at tage visse indledende skridt til løsning af huslejespørgsmålet. Når man tænker på åbningstalen og de debatter, vi har haft i den forløbne samling, må man vel have lov at sige, at det er noget sent, og det er heller ikke store skridt, der tages, men det er dog skridt, som alligevel må tillægges en væsentlig betydning. Det bør ikke betyde, at den høje regering mener, at vi hermed kan holde os i ro på dette område, helt til lejeloven skal revideres i 1964. Det vil jeg afgjort mene ville være forkert. Vi ved jo alle udmærket godt, og det har også været fremme i vore debatter, at det rigtigt kommer til at klemme på i 1963 og fremefter, fordi de store årgange med særlig styrke sætter ind da, og vi må vel i dag erkende, at denne del af befolkningen får vanskeligheder, som man vel nok for længst burde være gået i gang med at løse.

Det, der nu sker, vil ganske utvivlsomt virke i den rigtige retning. Personlig tror jeg, at visse af reglerne vil have en tendens til at skaffe flere lejligheder frem, ikke nok, men dog nogle. En af bestemmelserne medfører jo, at kommuner med indtil 6 000 indbyggere nu er helt frit stillet. Der har ikke været nogen betænkeligheder ved den ordning, man havde for kommuner på indtil 3 000 indbyggere. Jeg kunne for mit vedkommende have ønsket, at man her var kommet væsentlig højere op end til de 6 000, men det har der altså ikke været nogen mulighed for. Det er et lille skridt,

men jeg tror, det vil blive hilst med tilfredshed. Der kan være specielle problemer i disse områder, men der er jo stadig en mulighed for at følge udviklingen også dér.

For tofamiliesejendommenes vedkommende nærer jeg ikke bekymring for, at der vil ske lejerne nogen uret. Når man tænker det igennem, drejer det sig trods alt om relativ lave procenter af en leje fra 1939. Langt det største antal af tofamilieshusene er bygget før krigen, og for deres vedkommende er det en relativ lav m²-pris, der kan blive tale om at forhøje med indtil 25 pct. Jeg tror ikke, det kan volde nogen bekymring hos nogen lejer — det bør det ikke kunne. Ordningen kan i et vist omfang i forbindelse med den regel, der nu har været gældende i nogen tid, om opsigelsesret med hensyn til disse lejligheder have den betydning, at den kalder visse lejligheder frem. Der er ikke nogen som helst tvivl om, at der netop i disse ejendomme er en del lejligheder, som enten er holdt tilbage, eller som i tidens løb er nedlagt, men nu atter kan frigøres, fordi boligbehovet i de pågældende familier, der bebor underlejlighederne, ikke er så stort. Der er en mulighed for, at den omstændighed, at der nu er mulighed for at få en rimelig lejeforhøjelse, kan kalde visse lejligheder frem, og det turde siges at være en betydelig fordel.

Den anden hovedbestemmelse, der vedrører adgangen til lejeforhøjelse i tilfælde af genudlejning, kan heller ikke volde nogen vanskelighed eller noget besvær for nogen mennesker. Forhøjelsen sker med bolig-nævnets samtykke inden for 25 pct. af 1939-lejen, og også her opererer man med tal, der, således som vilkårene nu engang er, ikke med rette kan siges at volde problemer. Man skal også være en lille smule forsigtig med at gå så stærkt imod en forhøjelse af størrelser som dem, der her er tale om. Man skal jo alligevel også tage et rimeligt hensyn til den, der skal leje lejligheden ud. De toner og frygtsomme udtryk, der har lydt i forbindelse med den lejeforhøjelse, der her er tale om, synes jeg helt overdrevne, og jeg tror næppe, de vil finde genklang, end ikke hos lejerne — naturligvis hos lejerorganisationernes ledende folk, men jeg tror slet ikke, at dette dækker langt ud i de brede lejerkredse.

[Finn Poulsen.]

Selv blandt lejere er der en forståelse af, at vi er inde på et blindspor på dette område.

Jeg kan ikke lade være at gøre en bemærkning om den regel, som man formentlig har lagt megen vægt på, siden den er medtaget, reglen om, at en del af lejeforhøjelsen skal bindes. Hvad vil det sige? Hvordan skal det praktiseres? Har det overhovedet nogen værdi? Det er mig ikke muligt at se, hvorledens den binding, der er tale om i lovforslaget, har nogen som helst mulighed for virkelig at have værdi i den økonomiske politik. Jeg kan kun se, at reglen kan volde en del administrative vanskeligheder rundt omkring, men det må man altså tage med i forbindelse med forliget.

Jeg skal slutte disse bemærkninger med at gentage, at vi hermed kun begynder en afvikling, at det, som den højtærede boligminister siger i sin fremsættelsestale, kun er en begyndelse, og at vi altså nødvendigvis må videre. Jeg synes, det er rimeligt at sige til den høje regering, at det må beklages, at man på dette meget, meget vigtige område, hvor man ved samlingens begyndelse proklamerede, at noget skulle ske, endnu ikke er kommet med en virkelig samlet plan.

Den højtærede boligminister oplyser, at de indledte overvejelser, der sigter på en mere omfattende løsning af husleje-problemerne, endnu ikke har kunnet tilendebringes. Det er faktisk ringe, at det ikke har været den høje regering muligt at tilendebringe disse overvejelser i den lange tid, der er gået, og i betragtning af områdets overordentlig store betydning. Jeg synes også, det er beklageligt, når man tænker på, at oppositionen gentagne gange har efterlyst noget sådant, og at vi er mere end villig til at se fordomsfrit på tingene og være med til en løsning af problemerne. Jeg gentager: den høje regering bør nu i hvert fald møde med sine forslag straks ved begyndelsen af næste samling.

Thestrup: Mit parti kan anbefale det foreliggende lovforslag.

Gennem mange år har vi arbejdet for, at man skulle komme ud af boligrestriktionerne. De er uretfærdige over for grundejerne, de er urimelige, og det er tillige mit partis overbevisning, at de forskellige huslejeniveauer, som disse restriktioner har skabt, og som de opretholder, har en væsentlig skyld i boligmangelen. Vi har gang på gang advaret imod at lade huslejespørgsmålet stå uløst så længe, at de store årgange begyndte at søge boliger. Det er nu sket, de er i fuld gang med det, og boligvanskelighederne er dermed blevet stærkt forøget. Mit parti betragter spørgsmålet om at skaffe boliger i tilstrækkeligt antal til alle boligøgende og til rimelige priser som et af de vigtigste samfundsspørgsmål. Men vi tror ikke, det er muligt at få boliger nok eller få boliger til rimelige priser under boligrestriktioner af den art, som vi hidtil har levet under.

Det lovforslag, vi her skal behandle, er jo et af resultaterne af det store forlig, som er indgået mellem de fire store partier. Jeg kan kun udtrykke min glæde over den betragtning, der i det pågældende udvalg lå til grund for det foreliggende lovforslag, nemlig at det nu er nødvendigt at tage indledende skridt til at ophæve den bestående spænding mellem huslejen i de nye og i de ældre boligjendomme — et synspunkt, som jeg også forstår den højtærede boligminister deler. Netop som et indledende skridt, men også kun som et indledende skridt, modtager vi det foreliggende lovforslag. Jeg opfordrer den højtærede boligminister til snarest muligt at gå i gang med overvejelser vedrørende yderligere ændringer i huslejeloven.

Mit parti har et specielt spørgsmål, som vi beder den højtærede boligminister om at undersøge. Vi beder ministeren undersøge, om vi ikke her i landet kan få en lovgivning, der, i lighed med hvad der er tilfældet i en række andre europæiske lande, kan give

[Thestrup.]

dem, der nu er lejere, adgang til at blive ejere.

Jeg vil gerne bemærke i anledning af det, som er sagt, at vi bestemt ikke har tabt interessen for at få de store lejligheder bragt ud af huslejerestriktionerne. Vi har tværtimod stor interesse i at nå frem til lovreger, der gør det muligt, at de store lejligheder i højere grad kan blive beboet af familier med børn, af børnerige familier, og vi vil fra vor side meget gerne medvirke til en lovgivning i den retning, noget, jeg allerede en gang tidligere har givet tilsagn om. Vi vil i det hele taget medvirke til, at denne overgang fra en meget stærkt restriktiv boliglovgivning til en mere fri sker så lempeligt som muligt, med så stor hensyntagen som muligt til de økonomisk og socialt mindre stærke, og at vi først og fremmest søger at skaffe passende boliger til familier med børn.

Det er jo ikke meningen, at vi her ved første behandling skal beskæftige os med enkeltheder i dette lille lovforslag. Jeg vil dog gerne betone to ting. Den første er dette, at der i de kommuner, som nu kommer ind under den ændrede bestemmelse i § 106, stk. 2, nemlig kommuner, som ligger på 3 000-6 000 indbyggere, stadig bliver ved at eksistere muligheder for med et kvalificeret flertal i kommunalbestyrelsen at bibeholde den gældende ordning. Det andet punkt, jeg vil fremhæve, er, at huslejenævnets godkendelse stadig kræves til lejeforhøjelse ved genudlejning af boliger og forretningslokaler.

Med disse bemærkninger skal jeg tilsige mit partis velvillige medvirken til behandlingen af lovforslaget.

Grethe Philip: Under boligdebatten i januar fremhævede jeg, at vore boligproblemer på længere sigt kun kunne løses ved en betydelig forøgelse af byggeriet, og at der derfor fra alle sider må arbejdes på at muliggøre et større byggeri dels ved at strække arbejdskraften, særlig den faglærte arbejdskraft inden for byggeriet, dels gennem en rationalisering af byggeriet ved i stadig højere grad at tage utraditionelle metoder i anvendelse både inden for boligbyggeriet og inden for erhvervs- og institu-

tionsbyggeri. Den seneste udvikling har yderligere understreget betydningen af dette.

Vi må imidlertid regne med knaphed på boliger et godt stykke ud i fremtiden og dermed også med et behov for boligrestriktioner. Det forhindrer ikke, at vi kan gå i gang med en gradvis udligning af huslejeniveauet med sigte på engang at nå frem til et ensartet niveau for boliger af samme kvalitet. Det radikale venstre hilser med glæde, at man nu tager det første, omend beskedne skridt på denne vej, og vi håber, udviklingen vil forme sig således, at vi hurtigt kan gå videre.

Jeg tror, der med dette lovforslag er taget alle rimelige hensyn til lejerne. Den foreslåede adgang til forhøjelse af lejen ved genudlejning rammer jo kun de nye lejere, der søger ind i en ældre lejlighed. Det vil formodentlig stadig i mange tilfælde være en fordel at overtage en ældre lejlighed i stedet for en helt nybygget; gevinsten bliver blot ikke mere så stor. I gamle mere eller mindre saneringsmodne lejligheder vil selv en ringe lejeforhøjelse kunne være urimelig i forhold til lejlighedens kvalitet, og jeg anser det derfor for at være en betryggelse, at forhøjelse af huslejen ved genudlejning er underkastet huslejenævnets kontrol.

Jeg kan tilføje, at vi også finder det rigtigt, at det nu bestemmes, at en del af lejeforhøjelsen skal hensættes til vedligeholdelse. Når det yderligere er fastsat, at beløbet skal bindes en vis tid, kan det vel også ses som et ganske beskedent skridt i retning af de bestræbelser, man i øjeblikket gør sig for at holde igen på forbruget.

Efterspørgselspresset på boliger er særlig stærkt i de større byer. I små byer, hvor der måske kan være tale om befolkningsstagnation eller endog tilbagegang, er situationen en helt anden. Jeg betragter det derfor som et skridt i den rigtige retning, at huslejen nu principielt frigives i kommuner med indtil 6 000 indbyggere.

En og anden kunne måske ønske sig, at vi allerede nu var gået lidt længere i retning af frigørelse af lejen. Jeg ville f. eks. finde det rimeligt, at man i forbindelse med dette lovforslag drøftede muligheden af at frigive huslejen eller i det mindste at give adgang til en vis lejeforhøjelse i lejligheder

[Grethe Philip.]

over en vis størrelse, hvad angår antallet af værelser og kvadratmeter.

Jeg ser også med sympati på tanken om at søge frem til en ordening, der i højere grad end nu sikrer familier med børn mulighed for at komme ind i de store ældre og relativt billige lejligheder. Jeg håber, der også på dette punkt vil fremkomme realisable forslag under de senere drøftelser, og jeg har med glæde bemærket det ærede medlem hr. Thestrups bemærkninger vedrørende disse spørgsmål.

Jeg håber, at vi kan finde frem til en løsning under de senere drøftelser, som jeg allerede har sagt. Lovforslaget er kun en første tilnærmelse til løsningen af et stort problem, men det går i den rigtige retning, og det radikale venstre kan derfor støtte det.

Kai Moltke: Jeg kan ikke lade være med at begynde med et par bemærkninger om selve behandlingsformen her. Vi lever ganske vist i en periode, hvor samordning, økonomisk samordning, er blevet et næsten fængslende ord i alle de fire store grupper. Men når man bliver så lykkelig for en enkelt gløse, ligger faren forude, og jeg tror, at hovedfaren i øjeblikket består i, at økonomisk samordning bliver til sammenrodning. Det forekommer mig, at en del af debatten i går bar præg af, at man skulle løse alt gennem den økonomiske koordinering; man bevægede sig i glideflugt mere eller mindre jævnt fra Sveriges medlemskab inden for fællesmarkedet til boligproblemer og til den tekniske placering af omsen. Og når det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen nu foreslår, at dette lovforslag skal dirigeres til omsudvalget, så forekommer det mig, at tendenserne til sammenrodning er ved at give sig farlige udtryk. Mon ikke der er problemer nok i omsudvalget? Jeg vil opfatte det høfligt og velvilligt som en ærlig bekymring fra det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersens side, når han hurtigst muligt lader denne brændende femøre gå videre. Lad sorteper blive placeret i andre udvalg med andre ordførere. Det tror jeg er klog gerning, hvis man vil frigøre sig for insinuationen om at være villig som en pige i maj.

Når det er sagt, er der vel grund til at gøre opmærksom på, at jeg er en stor tilhænger af en samordning, hvor det drejer sig om helhedsbehandling og helhedsløsninger

i bolig-, bygge- og lejespørgsmål, men dette er jo den fjerde tand, der bliver trukket ud i løbet af det sidste år. Først var der ændringen af byggestøtteloven; den hang så underlig isoleret i luften, fordi situationen ikke var moden til at gå hverken den ene eller den anden vej. Dernæst var der reparationerne på diskontoforhøjelsen, der ødelagde det økonomiske grundlag for den lov, man lige havde fået vedtaget. For det tredje kom denne, lad os sige fødsel i dølgsmål med 1 pct. forhøjelse af statslånerenten i byggeriet fra slutningen af 40'erne og 50'erne; det havde ganske vist ikke her i tinget, problemet løstes gennem det omstridte cirkulære af 5. april i år.

Nu vil jeg meget nødig være ondskabslad eller give udtryk for personlig modvilje mod noget parti eller nogen person, og sommetider kan man jo opnå det samme ved at lade partier og bevægelser møde et stykke af deres egen fortid og deres egne bedrifter. Jeg synes, der var en lille skurken i stemmen hos det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen i hans omtale af visse socialdemokratiske boligfolk, og det kan måske igen hænge sammen med det sidste nummer af tidsskriftet Boligen, som netop behandler dette cirkulære på en mindre respektfuld måde, men måske meget ærligt. Man refererer her dagbladet Aktuelt's nummer fra valgkampen i 1960, som over en hel side forkyndte: Husleje-forhøjelse, der rammer i flæng; VK-besparelse på 30 mill. kr. — i virkeligheden en husleje-forhøjelse for 150 000 familier og en husleje-forhøjelse, som rammer i flæng.

Der er siden den 1. november 1960 kun sket én afgørende ting, nemlig folketingsvalget, og da drejede diskussionen sig om, hvad Aktuelt havde kørt frem med her. Dengang, i 1960, havde vi haft en boligdebat i folketinget, hvorunder de to VK-partier havde stillet et dagsordensforslag og opfordret boligministeren til pr. cirkulære at komme med denne 1. pct.s forhøjelse af statslånerenten. Dette dagsordensforslag blev dog til sidst forkastet, da man havde flertal i folketinget til at gøre det. Det var altså det, Aktuelt skrev før valget. Før valget prælede de med, at man måtte træffe sit valg mellem de to linjer: de, der nu så ondskabsfuldt vil gå til rene vilkårligheder, og regeringspartierne. Men her præsenterede

[Kai Moltke.]

man jo sin nuværende partner, VK-partierne — og gennemfører samtidig ordret deres krav i cirkulæret om forhøjelserne. Det er jo den slags, som gør tingene lidt vanskelige for et parti.

Der er et forhold, som der står en del gny om. Man skal aldrig gøre nogen uret og allermindst gøre folk uret, der har lidt under sygdom, men der tales om — og det ville være rart at få at vide, om det er rigtigt eller ikke rigtigt — at dette cirkulære er udsendt den 5. april, medens den højtærede boligminister var syg, og blev udsendt af andre ministre. Jeg trækker det frem, ikke fordi jeg ved, om det er rigtigt eller ej, men hvis det er urigtigt, synes jeg, at denne myte om, at den højtærede boligminister ikke har et personligt ansvar, skal drages frem her. Jeg vil altså ikke fremsætte nogen som helst insinuation. Jeg nævner det kun for at skabe klarhed omkring dette problem.

Det næste led i omsforliget er det kedelige med begrænsningen af byggeriet. Det er vel mest korrekt at holde sig til, hvad der står i betænkningen underskrevet af de fire partier:

„Påbegyndelsen af nyt boligbyggeri vil i 1962 under hensyntagen til det store igangværende boligbyggeri blive holdt på et lavere niveau end i 1961“.

Og Politiken for den 2. juni praler af, at man har forhørt sig hos boligministeren, som har erklæret, at det ville gå langsommere med igangsættelsebevillinger også for det sociale byggeri.

Hvordan skal man nu bedømme den slags — denne inddragen af det sociale byggeri under den 15 pct. reduktion af byggeri og anlægsvirksomheden, som man her har foretaget? Jeg vil igen meget nødig virke udfordrende, og jeg vil lade den højtærede boligminister selv besvare dette spørgsmål, sådan som han gjorde det under en debat her i tinget så sent som den 5. april i år. Hvad erklærede boligministeren i den anledning? Han sagde:

„Når det ærede medlem“ — det var mig — „talte om, hvilket byggeri man i givet fald skulle skære toppen af, vil jeg til orientering sige, at det er nok ikke så meget boligbyggeriet, der er tænkt på, når der er tale om at dæmpe aktiviteten. Lovens målsætning, som den er nævnt i

kapitel IV, vil blive tilstræbt, sådan som det har været lovens forudsætning.“

I tilslutning hertil gik den højtærede boligminister i et svar til det ærede medlem hr. Thestrup videre og polemiserede mod venstres og de konservatives synspunkter, hvor man prøvede at spille nationalbankens „skæren toppen af konjunkturen væk“ ud, idet han udtalte:

„Resultatet af en sådan neddæmpning af det sociale udlejningsbyggeri — den del af byggeriet, der bebos af mindre-bemidlede, som opfylder betingelserne for driftstilskud — ville netop være, at byggekapaciteten blev overført til privat byggeri.“

Ja, man behøver jo ikke at sige ret meget mere, når man har boligministerens egne ord for kun to måneder tilbage. Det var kun anlægsvirksomheden og ikke boligbyggeriet, der skulle neddæmpes. At begrænse de sociale boligsektors virksomhed, neddæmpe deres deltagelse i byggeriet, ville betyde, at man overførte byggekapaciteten til det private byggeri netop på et tidspunkt, hvor mulighederne gennem lovens automatiseringsbestemmelser var til stede for at udvide den sociale sektor inden for boligbyggeriet gennem 1. oktober-reguleringsbestemmelsen, som jo er en af de få gode ting, vi i fjor fik med i loven.

Jeg henviser hertil, fordi det, der sker her, jo er, at det socialdemokratiske parti på så mange områder i den evige brydekamp, som man kalder realitetspolitik, gang på gang må slås mod sin farligste modstander: de tanker og ideer, som tidligere blev fremsat af de socialdemokratiske ordførere selv. Det er det, som gør det så let for os i dag, at vi langt fra behøver at være ondskabsfulde, men mange gange i stedet kan være forstående og medfølende over for landets største parti i den situation, det har placeret sig i ved at være kommet i dårligt selskab.

Til slut om selve lovforslaget: jeg vil ikke gøre noget kardinalspørgsmål ud af detaljerne, for jeg har den inderligste medfølelse med det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen, der som ordfører og ansvarlig på sit partis vegne skal føre også dette igennem brydningerne og bølgerne omkring boligspørgsmålet. Jeg forstår trangen til at få lejeforhøjelserne, dette vanskelige problem, blan-

[Kai Moltke.]

det sammen med spørgsmålet om oms i engros- og detailed og alle de andre delikattesser, som man i forvejen beskæftiger sig med i omsudvalget. Men er det ikke sammenroderiets politik, man her slår ind på som redningsbjælke?

Om lovforslaget vil jeg sige, som den højtærede boligminister allerede har sagt, at det er indledningen, det er kun et skridt — men et skridt henimod hvad? Mod ophævelse af lejerestriktionerne og skabelse af det, man kalder det frie boligmarked. Den højtærede fungerende statsminister lovede i går en fælles studiekreds om jordproblemerne, og man har ved lejelovsforslaget lovet fælles studiekreds om lejeloven. Det er ud fra dette synspunkt og under disse perspektiver, jeg og mit parti betragter disse ting. Vi ser det som indledningen til det, der er værre. Vort standpunkt er klart og ligetil: lad os nu ikke ligesom ved byggestøtteloven begynde at ødelægge et afsnit af lejeloven i små portioner i udvalget — det udvalg, som er rumfremmed i den forstand, at det kan sige sig frit for kendskab til boligpolitikken og dens problemer. Lad os hellere vente med at tage fat på lejelovens revision — den er jo ikke udløbet, den har sin gyldighed til 1964 — og lad folketing, partier og regering vise ansvarlighed ved ikke at lade en sådan ny tilfældig blomst fordyre huslejen og gøre landets lejerbefolkning retsløs. Lad os få en grundig udvalgsundersøgelse. Lad os få nogle af de regeringsforslag, som gang på gang er lovet tinget. Lad os blive fri for den atmosfære af administration i dølgsmål, der opstår, når man gennem cirkulærer gennemfører, hvad det høje ting med sin forrige sammensætning forkastede som sit sidste ord i denne sag.

Iver Poulsen: Det foreliggende lovforslag er jo et barn af det brede forlig, som var til behandling i tinget i går, og som mit parti ikke kunne støtte. Når jeg alligevel gerne vil knytte et par enkelte bemærkninger til det foreliggende lovforslag, er det, fordi vi naturligvis indrømmer, som det også er sagt fra anden side i dag, at lovforslaget betyder et skridt i den rigtige retning. Men som det også er sagt fra anden side: det er et lille skridt, og jeg for mit vedkommende vil

sige, at det er et alt for lille skridt. Vi må nemlig erkende, at boligproblemet i dag er vort største sociale problem; når vi ser, hvordan man har løst dette problem i andre lande, synes jeg knap nok vi kan være bekendt, at vi herhjemme står i den situation at måtte erkende, at det problem, som andre har forstået at løse på en hurtig og fornuftig måde, stadig skal være det største problem her i landet. Det løses selvfølgelig ikke ved, at man også her begynder med småapperier, og det løses heller ikke ved, at man bygger løs og bygger løs, når man bygger lejligheder til sådanne priser, at de lejesøgende, først og fremmest ungdommen, ikke har råd til at betale dem.

Vi mener, at problemet faktisk ligger i fordelingen. Der er vist næppe nogen tvivl om, at hvis vi ikke havde de to lejeniveauer, og hvis vi ikke havde holdt så længe på huslejerestriktionerne, ville problemerne være løst for længe siden. Derfor er vi af den opfattelse, at huslejerestriktionerne må ophæves, og de må ophæves hurtigst muligt, men det er klart, at når man har holdt fast på dem så længe og de har lavet så mange ulykker, som de har, må det naturligvis ske i løbet af en vis overgangsperiode. Hvis man ophæver dem, yder man ikke alene husejerne den retfærdighed, som de har krav på efter den stilling, de har været bragt i siden 1939, men vi tror, at der meget hurtigt vil blive skaffet lejligheder til alle, og at det vil blive til priser, som også den danske ungdom kan få råd til at betale. Det er nemlig en kendsgerning, at det er ikke plads, det er ikke værelser, det er ikke etageareal, vi mangler; det vi mangler, er den rigtige fordeling mellem den gamle boligmasse og den nye boligmasse, og den tror jeg ikke man opnår, medmindre man ophæver restriktionerne og folk kommer til at betale den pris, også for de gamle lejligheder, som lejligheden er værd. Det er et privilegium, man på dette område opretholder for de mennesker, som har de gamle lejligheder til en billig pris. Det ville dog være mest sandsynligt, at netop de mennesker, der gennem et helt liv eller i hvert fald gennem en væsentlig del af livet har haft lejlighed til at konsolidere sig, havde råd til at betale for deres lejlighed, hvad den koster, hvorimod den ungdom, der skal i gang med at sætte bo, nok kan have vanskelighed ved at tilveje-

[Iver Poulsen.]

bringe de penge, det koster at få en lejlighed, når den er så dyr, som den er i dag på grund af huslejerestriktionerne.

Må jeg lige føje til, at jeg sagde jo i går, at vi ikke ville medvirke til forliget, og at vi ville undlade at stemme om eventuelle ændringsforslag. Selv om vi naturligvis erkender, at lovforslaget er et skridt i den rigtige retning, synes vi dog ikke, at skridtet er langt nok, og vi vil derfor undlade at stemme.

Fanger: Vi har jo aldrig haft en så gunstig boligsituationen, som vi har nu. I 1939 boede der 3,00 indbyggere pr. lejlighed, og der stod lejligheder ledige. Nu bor der 2,76 indbyggere pr. lejlighed, men der er stadig en stor boligmangel. I de sidste 5 år har vi næsten bygget én lejlighed for hver person, hvormed befolkningen er steget; men vi kan ikke bygge os ud af boligmangelen. For at komme boligmangelen til livs må man udnytte den gamle boligmasse bedre, og det kan kun ske ved, at der sker en huslejeudligning, således at to lige gode lejligheder kommer til at koste det samme; det erkendes vel fra alle sider.

Det nu foreliggende lovforslag skal vel forstås som et lille skridt i den rigtige retning, men vi havde håbet på, at man ved det politiske forlig havde grebet om nøl- den, givet huslejen fri med almindeligt opsigelsesvarsel og samtidig ophævet m²-tilskuddet for nybyggeri. For at gøre det politisk muligt kunne man for min skyld gerne have ladet en del af huslejestigningen gå direkte i statskassen, om jeg så må sige: have lavet en oms på huslejestigningen, som så skulle afvikles f. eks. over en 10-årig periode. Man ville dermed have opnået, at boligmangelen med ét slag ville være ophævet, at den gamle boligmasse ville blive bedre udnyttet, og at boligstavn- båndet ville være hævet, så arbejdskraften kunne flytte derhen, hvor der er arbejde, og megen spildtid kunne være undgået ved transport frem og tilbage fra arbejdspladsen. Den værste inflationskilde, boligbyggeriet, ville være stoppet, der ville være skabt et incitament til fuld udnyttelse af nutidens teknik, så boligbyggeriet kunne blive billigjort ved arbejdsbesparende ma-

skiner, ved den nye teknik o. s. v. Som det er nu, er alle parter uinteresserede i at opnå lavere byggepriser.

Det havde været mit håb, at man havde benyttet et forlig, hvor de fire gamle partier sad sammen, som en studiekreds til at finde frem til en løsning af dette meget vigtige problem. Nu er der kun tale om et lille begyndende skridt; jeg håber, man kan nå videre meget snart.

Boligministeren (Carl P. Jensen): Jeg takker de ærede ordførere, som har givet tilslutning til lovforslaget.

Jeg vil gøre nogle enkelte bemærkninger i anledning af de synspunkter, som bl. a. det ærede medlem hr. Aksel Larsen i går aftes har fremført, idet han pegede på, at den adgang til lejeforhøjelse, der her var givet, ville medføre, at lejen herefter i etageejendomme kunne blive forskellig fra lejlighed til lejlighed. Det er ikke noget nyt, det har vi talrige eksempler på også i dag, hvor huslejenævnene ud fra konkrete bedømmelser har godkendt sådanne genudlejningsforhøjelser. Jeg har i hvert fald eksempler på, at man ved genudlejninger har fået godkendt forhøjelser på mere end 35 pct., uden at der har været tale om særlige forhold, der betingede dette, ud over at man kunne skønne, at lejen for den pågældende lejlighed var relativ lav i forhold til tilsvarende lejligheder i kvarteret. Da rimeligheden i sådanne forhold ikke er meget indlysende, har vi med dette lovforslag maksimeret disse genudlejningsforhøjelser til 25 pct., medmindre der efter de særlige regler, der fortsat gælder i loven, er tale om forhold, der betinger, at der kan være mulighed for ekstraordinære forhøjelser.

Jeg vil også i anledning af, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen nævnte det urimelige i, at nyere boliger helt op til 1955 var taget med med en aftrapning, minde om, at der kun findes meget få, om i det hele taget nogen, private udlejningsejendomme, som er opført uden statsstøtte i den periode, og for disse lejligheder såvel som for lejligheder i øvrigt, der er opført af sociale boligselskaber, bliver der ikke tale om forhøjelse som følge af dette lovforslag. Sådanne leje-reguleringer skal som hidtil ske efter særlig godkendelse i boligministeriet, og det sker

[Boligministeren.]

på grundlag af de foreliggende driftsregnskaber; omkostningsbestemte forhold skal altså tages med i betragtning.

Da jeg ikke havde lejlighed til det i aftes, vil jeg også gerne gøre nogle bemærkninger i anledning af, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen henviste til en udtalelse, der var kommet fra Byggefagenes Samvirke i København, og hvori man fremsætter forskellige protester. Man siger bl. a. — og jeg nævner dette for at understrege, at denne udtalelse er fremsat på et tidspunkt, da man formentlig ikke har haft kendskab til de faktiske forhold på visse områder, men man burde have haft det, idet ganske tilsvarende bestemmelser har været gældende i en årrække — man siger bl. a. i denne udtalelse, jeg vil gerne citere:

„Vi kan heller ikke anerkende, at nødvendige reparations- og vedligeholdelsesarbejder i den grad begrænses, som de 10 000 kr. er udtryk for.“

I bekendtgørelse om regulering af byggevirksomheden m. v. findes den samme bestemmelse, som har været gældende hele tiden — den går helt tilbage til 1945-46. Der står i denne bekendtgørelse i § 1:

„Der kræves igangsætningstilladelse fra boligministeriet til påbegyndelse af alle byggearbejder, såvel offentlige som private, med undtagelse af“ — og så står der under d — „rene reparations- og vedligeholdelsesarbejder, hvorved forstås sådanne arbejder, der alene tilsigter en retablering af ejendommens tidligere tilstand.“

Der er altså overhovedet ikke tale om nogen som helst form for begrænsning af eller indgreb i reparationsarbejde. Det er en misforståelse, som jeg gerne vil benytte lejligheden til at rette her. Det, der er begrænset, er ombygnings- og tilbygningsarbejder, men ikke reparations- og vedligeholdelsesarbejder, naturligvis ikke.

Det ærede medlem hr. Kai Moltke gjorde i og for sig ikke ret mange bemærkninger til det foreliggende lovforslag, men fremsatte derimod en række forskellige andre udtalelser og nævned et par myter.

Den første myte var en, som han sagde han gerne ville have affivet, og det gør jeg gerne. Den drejer sig om cirkulæret af 5. april vedrørende ydelsesforhøjelser i ældre

statsstøttet byggeri. Da jeg var sygemeldt på dette tidspunkt, fandt det ærede medlem frem til, at datoen den 5. april netop faldt i den periode, hvori jeg var sygemeldt. Det er rigtigt, men jeg vil gerne sige, så klart det kan siges, at udkastet til dette cirkulære har været udarbejdet, før jeg blev syg, og jeg har altså ansvaret for udformningen og udsendelsen. Udkastet har været udarbejdet flere måneder, før jeg blev syg, og den dato, som cirkulæret har, er den dato, hvorpå det blev udsendt, og har intet med min stilling til denne handling at gøre. Den står helt og fuldt for min regning, men er naturligvis godkendt i det samlede ministerium. Denne myte bør altså affives.

Myte nr. 2 var det ærede medlems udtalelser om neddæmpning af byggeriet. Det ærede medlem henviser til, at jeg den 25. januar sagde, at de udtalelser, der allerede dengang blev fremsat om nødvendigheden af at neddæmpe den samlede byggeaktivitet, i hvert fald ikke var møntet på boligbyggeriet, og at jeg også gav udtryk for, at det fortsat var min agt at søge at opfylde den målsætning, som loven har fastsat vedrørende det støttede byggeri, men at målsætningen: at bygge så mange boliger som muligt i øvrigt stadig står ved magt.

Jeg vil gerne for at affive myten sige, at der er ingen, heller ikke under forhandlingerne i omsudvalget, der har stillet mig over for krav om begrænsning af boligbyggeriet. Jeg har i samråd i udvalget understreget dette. Jeg har endog sagt, at hvis der skulle blive tale om at anvende dispensation under hensyntagen til de lokale arbejdsforhold for at undgå at have en ikke udnyttet byggekapaцитet, ville sådanne dispensationer, hvor der var fastslagt et boligprogram, i første række blive anvendt til at søge at hale ind på den pukke, vi har. Hvor det drejer sig om det regulerede erhvervsbyggeri, hvor der ligger for 100 mill. kr., som venter på at komme i gang, ville jeg først tilgodese byggeri af denne art, men hvis der ikke var byggeopgaver vedrørende det regulerede erhvervsbyggeri, og hvis der ikke fandtes offentligt byggeri, ville vi udnytte kapaciteten til boligbyggeri. Den neddæmpning, der er tale om, går ud på, at medens der i 1961 blev påbegyndt knap 35 000 lejligheder, vil jeg regne med, at dette igangsættelsestal måtte neddæmpes

[Boligministeren.]

væsentligt, men dog således, at igangsættelsestallet blev større end for det byggeri, der blev sat i gang i 1960 og altså en del af det byggeri, der gav fuldførte boliger i et antal af godt 31 000 i 1961. Vi regnede med, at der selv med en neddæmpning af dette igangsættelsestal i forhold til 1961 ville blive fuldført mellem 33 000 og 34 000 lejligheder i indeværende år, 33 000-34 000 sammenlignet med 31 600 i fjor, 28 000 året forud.

Dette er meddelt i det samlede omsudvalg, hvor også oppositionen og det ærede medlem hr. Aksel Larsen har været til stede, og dér er afgivet en skriftlig redegørelse for dette forhold, som i hvert fald står uimodsagt. Derfor vil jeg gerne benytte denne anledning til at affive myten om, at vi skulle angribe boligbyggeriet på denne måde.

Må jeg så endelig benytte anledningen til at sige, at for nogle uger siden eller måske en måneds tid siden stod der i dagbladet Aktuelt en overskrift, hvoraf det fremgik — og den er fremhævet igen i sidste nummer af tidsskriftet Boligen — at jeg skulle have erklæret, at pr. 1. oktober ville jeg forsøge overflyttet 10 000 boliger til det sociale byggeri, nemlig de 10 000 boliger, der ikke skønnes at være udnyttet af den private sektor efter lovens kapitel IV.

Jeg vil gerne sige, at det, jeg har udtalt mig om ved den lejlighed, uanset den overskrift der kom i pressen, var, at af rammen på de 10 000 boliger til det private støttede byggeri, måtte vi forlods reservere 4 000 som et minimum til parcelhuse. Dermed var der 6 000 tilbage til disposition, og heraf havde vi kendskab til anmodning om støtte til 2 000 lejligheder i det private byggeri, som vi foreløbig må reservere plads til, og så er der 4 000 tilbage. Hvis der stadig væk pr. 1. oktober skulle være 4 000 tilbage, der ikke var udnyttet, ville jeg alligevel ikke med denne beholdning kunne gå til finansudvalget og anmode om at få overflyttet dem til det støttede sociale byggeri alene af den grund, at det ville jo betyde, at så måtte jeg sige til det private byggeri, der søgte støtte i tiden fra 1. oktober til 31. marts, at nu er der lukket. Der må, selv om der er 4 000 til rådighed i dag og situationen var den samme pr. 1. okto-

ber, regnes med, at det private byggeri skal have chancen også for at udnytte denne kvota i sidste halvdel af finansåret, og derfor ville der højst kunne blive tale om, hvis situationen var, som den er i dag, at overflytte omkring 2 000 til det sociale byggeri, hvis det støttede byggeri ikke til den tid havde udnyttet det.

Det vil jeg gerne sige for at undgå enhver misforståelse, ikke mindst fordi jeg ser, at nu har Fællesorganisationens blad Boligen igen optrykt denne artikel, som den stod i Aktuelt, og jeg vil i hvert fald ikke være i den situation, når vi når den 1. oktober og der da bliver tale om andre tal i forbindelse med overflytning — det ved vi foreløbig ikke noget om — at man så skal kunne sige, at jeg har afgivet én udtalelse her først på året og så kommer med en anden indstilling til den tid. Derfor vil jeg gerne have præciseret dette.

Jeg vil også gerne benytte lejligheden til at sige noget om parcelhusbyggeriet, og det vil jeg meget gerne bede særligt pressen om at bemærke. Det er, at der rundt om i landet hersker den almindelige opfattelse, når det drejer sig om parcelhusbyggeri for mindre-bemidlede, hvortil der kan opnås driftstilskud og i givet fald huslejetilskud for familier med børn, at da det på grund af den anspændte byggesituation vil forsinke og forhale sagerne ekspedition i boligministeriet, må man hellere give afkald på at benytte denne mulighed, søge denne støtte. Det er en almindelig misforståelse; jeg tror, jeg kan sige, at hvis nogen ønsker at bygge parcelhuse for mindre bemidlede med udnyttelse af denne mulighed for støtte, er der ingen sager, der af den grund vil blive forsinket i boligministeriet. Rammen er ikke udnyttet, og der er rigelig plads, og endelig kan denne ramme på 4 000 kr. i givet fald udvides inden for den samlede støtte-ramme på 10 000 kr. Jeg tror altså, at ingen i denne situation behøver at gå forgæves. Jeg synes, det skal siges, ikke mindst af hensyn til det meget kostbare parcelhusbyggeri, der finder sted, som mange mindre-bemidlede på længere sigt ikke har mulighed for at klare.

Det ærede medlem hr. Iver Poulsen omtalte et problem, som sikkert ligger mange på sinde, nemlig at de unge er henvist til at leje lejligheder i nybyggeri til en leje, som

[Boligministeren.]

de ikke kan betale. Det er rigtigt. Der er lejligheder, som udlejes til en ganske fantastisk pris, der går langt ud over, hvad den bør være, når henses til omkostningerne, men det er en helt anden side af sagen. Det er, som jeg tidligere har sagt det, et spørgsmål om, at de private bygherrer beklageligvis ikke har kunnet leve op til de forventninger, der følger med de frie tøjler, de fik med loven af 1958. Det er som sagt en anden sag, men jeg vil gerne tage spørgsmålet op til en senere drøftelse.

I anledning af det ærede medlem hr. Fangers tanke om oms på boliger, som kunne afvikles over en længere årrække, vil jeg sige, at det skal jeg gerne tage med i mine overvejelser, når vi til sin tid skal se på disse problemer.

Axel Ivan Pederson: Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre. Dog føler jeg trang til over for det ærede medlem hr. Thestrup at udtale min glæde over, at det ærede medlem udtrykte en vis villighed til at få spørgsmålet om en bedre udnyttelse af de store lejligheder inddraget under denne lovgivning, og jeg håber også, det skal lykkes. Jeg har nu det indtryk, at det netop var det ærede medlems partis repræsentanter, der stoppede denne sag under de forhandlinger, der fandt sted omkring omsætningsafgiften.

Det ærede medlem hr. Fanger stod som bekendt op og gentog den tale, han holdt i nat, og jeg har i den anledning kun lyst til at sige, at der var noget rigtigt i den påstand, det ærede medlem fremsatte om, at der ikke er så mange indbyggere pr. lejlighed i dag, som der var for nogle ganske få år siden. Det kan have forskellige årsager; men det, jeg egentlig synes bør fremhæves over for det ærede medlem hr. Fanger, er dette, at problemerne er nu slet ikke så enkle, som det ærede medlem synes at have opfattelsen af.

Over for det ærede medlem hr. Kai Moltkes udtalelser har jeg i og for sig ingen bemærkninger at gøre ud over dette, at det ærede medlem brugte ikke sin tid til at

tale om den lovgivning, vi behandler, nemlig huslejeloven, men om byggeriet i al almindelighed. Jeg ved ikke, om det er, fordi det ærede medlem i nogen grad er elev af eller beundrer af Søren Kierkegaard, der som bekendt sagde, at kunsten ved en samtale er den at snakke om noget andet.

Kai Moltke: Først et par bemærkninger det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen. Jeg tror, den korte replik skyldes, at noget kan man være uenig om, og i mangt og meget er man enige. Når jeg i så ringe grad, som jeg gjorde det, gik ind på enkelthederne i lejeloven, var det ganske logisk ud fra det hovedsynspunkt, at denne lov skal man, indtil den udløber i 1964, helst holde fingrene fra, hvis man ikke kan komme med nogen helhedsløsning, for skal vi have lejeloven til revision, er der en række andre punkter, der må tages op.

Nu har man stillet de store ombygninger i bero for en tid, men her ved man, hvordan de har fungeret som påskud til husleje-forhøjelser. Der er også spørgsmål om familier med børn og meget andet, som dette lovforslag ikke giver nogen løsning på. Der er en række problemer, men man har kun taget enkelte punkter ud, det ene er lejeforhøjelsen på fra 5 pct. til 25 pct., alt efter hvilket år ejendommen er opført. Man ved jo udmærket godt, hvad dette medfører for en risiko; det er også antydnet i bemærkningerne til lovforslaget, at det er en begyndelse i retning af en almindelig lejeudligning. Men det er ikke sådan, at man får nogen udligning, man får endnu flere forskellige lejeniveauer, nøjagtigt som man fik det ved forhøjelsen på 1 pct. af statslånerenten. Billedet bliver endnu mere modstridende, billedet bliver endnu mere broget.

Så til dette forsøg på at tage en stor gruppe ud og udskille den fra den hidtil gældende huslejebeskyttelse. Man kan heroverfor henfalde til at sige: ja men byer i denne størrelse er stagnerende, men det er for ensidigt. Enten er de stagnerende, eller også er det noget, som er ved at vokse frem i for-

[Kai Moltke.]

bindelse med egnsudvikling, aktivitet o. s. v. Så er det spørgsmålet, om man her befinder sig på steder med stigende boligbehov, som vi har det i mange små byer. Jeg tilslutter mig fuldstændig lejerbevægelsens officielle standpunkt, at man ikke bør udvide de områder, hvor lejerbeskyttelsen ikke gælder, men tværtimod bør udvide lejerbeskyttelsen til også at gælde i kommuner med under 3 000 indbyggere, de, som faktisk blev retsløse ved den sidste revision af lejeloven.

Så endelig noget om den dybere mystik i vor tid. Nu har der foreligget en række krav f. eks. fra grundejerne, som siger: vi er ikke engang i stand til at udføre de mest nødvendige reparationer o. s. v. Her må jeg stadig væk svare den højtærede boligminister, der siger, at reparationer o. s. v. jo er tilladelige, at der dog er den indskrænkning, at de 15 pct., som gives til gennemførelse af udvendige reparationer, er stillet på en konto, som først må anvendes efter 5 års forløb. Heri ligger der i hvert fald ingen inspiration til at bringe orden i tingene, her er en vis bremse også på nødvendige reparationer. Det er noget, vi ikke behøver at skændes om; der bør være mulighed for vedligeholdelse, men det virker lidet overbevisende, når de penge, der er bestemt til reparationer for at forhindre, at tagene falder ned over hovederne på folk, skal stå på konto i 5 år. Det siger lidt om andre retningslinjer i omsen, som det er blevet nævnt her, men det har dog ikke meget at gøre med at skaffe bedre boligforhold i København. Og så melder spørgsmålet sig, hvad skal disse hensatte penge bruges til indtil 1. januar 1968, når man kan begynde at sætte tagsten i o. s. v.? Det var også en ting, som var meget rar at få at vide. Jeg mindes, at kontoen for indvendig vedligeholdelse i sin tid under Glindemannsagen var forsvundet for et stort antal komplekser og ejendomme i København. Revisionen havde været sådan, at ingen havde lagt mærke til det. Det var meget rart at få at vide, hvor sådanne penge skal placeres.

Det glæder mig, at den højtærede boligminister siger, at det er ham, der har ansvaret for cirkulæret af 5. april om forhøjelse af statslånerenten med 1 pct. Det er rart at få at vide, hvor ansvaret herfor ligger, og det er sympatisk, at den højt-

ærede boligminister siger: det ligger hos mig. Men det ændrer jo intet ved den kendsgerning, hvad både den højtærede boligminister og det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen forbigik, at dette skridt var i direkte modstrid med det standpunkt, som socialdemokratiet i Aktuelt den 1. november 1960 indtog til denne forhøjelse. Og det er i direkte modstrid med det standpunkt, man indtog over for VK-partiernes resolution under boligdebatten forud. Det, man har gjort, er i virkeligheden at acceptere det samme forslag fra venstre og de konservative, som man i sin tid forkastede, vel ud fra frankerbiskoppens ord til Chlodewig: „I skal brænde, hvad I hidtil har tilbudt, og I skal tilbede, hvad I hidtil har brændt“.

Når resten af spørgsmålene nu går videre til sommerens studiekredse om lejelovgivningen, kan man spørge — og det er vel det, som ligger bag denne usikkerhed og forskellen på boligministerens udtalelser blot for nogle måneder tilbage og nu — om det ikke nu og da ville være klogt at sige som i ordsproget: om Gud vil, sagde manden, han havde ikke spurgt sin kone. Jeg vil indrømme, at sagen ikke bliver lettere, når det ikke drejer sig om én livsledsagerske, men om tre. Flerkoneriet forenkler ikke sådanne tilstande, men mon man ikke i det socialdemokratiske parti burde erkende, at man med hensyn til det i forvejen ømfindtlige leje- og boliglovskompleks er ved at indlade sig på kombinationer, hvor disse følelsesmæssige forbindelser vel begynder med ordene: det er så yndigt at følges ad, men hvor de somme tider slutter med: det bødes der for i mange år.

(Kort bemærkning).

Axel Ivan Pedersen: Det ærede medlem kr. Kai Moltke fremsatte før nogle bemærkninger om den ændring, som den højtærede boligminister her har foreslået. Den skulle efter det ærede medlems mening betyde en fuldstændig prisgivelse af lejerne i de områder, der er omtalt i § 106, derved, at man lader huslejestoppet bortfalde i kommuner med fra 3 000 til 6 000 indbyggere. Her gør det ærede medlem sig skyldig i en fejltagelse, for der står udtrykkelig i § 106, stk. 2, 1), sidste punktum:

[Axel Ivan Pedersen.]

„I de pågældende kommuner kan kommunalbestyrelsen dog, hvis forholdene taler derfor, bestemme, at reglerne skal være gældende i kommunen.“

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Axel Ivan Pedersen: Jeg foreslår at lovforslaget henvises til behandling i det udvalg, som tinget har nedsat angående forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udskydelse af revision af lov om bekæmpelse af sygelighed og dødelighed blandt børn i det første leveår.

(Første behandling findes i tidenden sp. 455, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1197).

Der var stillet 1 ændringsforslag til betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Lis Groes: Dette lille lovforslag har været længe under vejs, og endnu er man ikke kommet til vejs ende med det. Alligevel vil jeg gerne takke den højtærede minister for den positive indstilling, ministeren har vist ved at prøve at finde en løsning, så landet kan blive bedre dækket ind, hvad sundhedsplejersker angår, end tilfældet er i dag.

Jeg vil også gerne takke for det ændringsforslag, den højtærede minister har stillet, og som udvalget enigt har kunnet tiltræde. Herefter kommer loven til revision i året 1962-63 i stedet for i 1966-67.

Vi har i udvalget modtaget et fyldigt materiale, blandt andet om den forsøgsordning, der har været i gang i Skanderborg amt, hvor man har indført en kombineret ordning med sundhedsplejersker, hjemme-sygeplejersker og skolesundhedsplejersker. Det er mit indtryk, at vi i udvalget er enige i realiteten, nemlig i det ønskelige i en udbygning af sundhedsplejerskeordningen over hele landet, men det rejser en række praktiske og tekniske problemer med hensyn til sygeplejerskernes uddannelse, bl. a. hvis de både skal klare hjemmesygepleje og spædbørnssundhedspleje, og deres ansættelsesvilkår; der er også refusionsproblemer for kommunerne, og så kommer spørgsmålet om frivilligheden. Der er for mig noget mærkværdigt i, at man synes, det er så overordentlig nødvendigt, at netop denne ordning skal hvile på frivillighedens grund, da man dog både med hensyn til hjemmesygepleje- og skolelægeordningen har accepteret det naturlige i, at der påhviler kommunerne en pligt til at udbygge disse ordninger. De spæde børn må jo dog i og for sig have et større krav på at være inde under en beskyttende ordning end skolebarnet, men det kan jo være, at den højtærede minister også vil spekulere lidt på disse ting inden den nye folketingssamling.

Jeg synes, vi må have lov at sige én ting, og det er, at det kommunale initiativ har svigtet totalt på dette område. I løbet af de sidste 10 år har vi fået 3 nye sundhedsplejerskestillinger oprettet om året — siger og skriver 3. Hvis vi i løbet af de 10 år skulle have fået udbygget hele landet, skulle vi have haft 35. Der er altså noget at tage fat på, og jeg ved ikke, selv om jeg har megen tillid til den højtærede minister, om han kan få sat så meget skub i kommunerne, at vi nu får løst dette problem, så vi kan sige, at nu er prøvetiden forbi. Vi har jo erfaringerne fra Skanderborg amt, der viser, at mødrene er glade for ordningen, sundhedsplejerskerne er glade for ordningen, og kommunerne er også glade for ordningen. Jeg tror derfor, at det var på tide, vi nu fik løst problemet. Jeg synes, det ville være tiltalende, om vi i denne tekniske tidsalder kunne klare at løse et sådant rent menneskeligt problem, der simpelt hen drejer sig om menneskelig tryghed.